

התגייר ונותר לו כינוי המקורי), ורק כיהודי ניתן לחבין את דאגתו לכבוד ארון-העדות, כמסופר עליו שם (שמו"ב, יא, 11); ואף-על-פי-כן, ראינו שדוד לא עבר על איסור אשת-איש — לפי כל חכמי התלמוד. וחיינו מה שנאמר: כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה!

סימן כ

הרב יהושע מאמאן / נהריה

א.

ראה ראיתי בירחון אור תורה סיון התשל"ג, סי' ה' פסק הלכה להרב ישראל יפת שליט"א שהעלה מפי סופרים ומפי ספרים שאסור לנשים לבלוע ערלת הזכרים כסגולה ללדת זכרים או לקבל הריון עיי"ש, ובסו"ד תמה על הרב מקורות הלכה שכתב וז"ל וי"א דמותר דעת התוס' והרשב"א סי' תקי"ח עיי"ש, וכך תמה על גאון עוזנו החיד"א במחזיק ברכה עיי"ש דהלא אדרבה בהרשב"ש מפורש שהוא סובר לאיסור והניח בתימה עיי"ש.

ולענ"ד אין כאן שום תימה על שניהם יחד. (א) מ"ש המחב"ר, "מה שנוהגות הנשים במערב לבלוע ערלת הזכרים כדי להוליד זכרים נראה דאסור, אך לדעת התוס' שרי, הרב מהר"ש בן הרשב"ש סי' תקי"ח עיי"ש, כוונתו פשוטה מלפניה ומלאחריה שדברי קדשו לקחם מהרשב"ש, ולא שכוון לומר שהרשב"ש ג"כ הוא אחד מהמתירים, וזה פשוט וברור לכל הרגיל בדברי קדשם כידוע. (ב) מה שכתב ג"כ הרב מקורות הלכה, וי"א דמותר דעת התוס' והרשב"ש וכו' עיי"ש, לענ"ד נראה בפשיטות דאות וא"ו של והרשב"ש נכתבה בטעות, ובהעדרה כוונתו ג"כ פשוטה דהרשב"ש הוא שהביא דעת התוס' דס"ל דמותר וזה פשוט.

וזאת להודיעך ג"כ דאדרבה הרשב"ש ע"ה שם כתב דאף התוס' שהתירו בשר אדם היינו דוקא להלכה ולא למעשה (א), וכמ"ש בסה"ב השמים החדשים (להגאון הקדוש הרב מוהר"ר משה טולידאנו זצ"ל) שם בחיו"ד סי' ה' וז"ל פסק מור"ם בסי' ע"ט ס"א ביור"ד, דבשר אדם אסור — לאוכלו מן התורה, וזהו לדעת הרמב"ם והסמ"ג לאוין קכ"ז והר"ן והסמ"ק סי' ר"ו עיי"ש, אבל לדעת התוס' התירו באכילה, ולפי זה יצא לנו דמה שנוהגים הנשים לבלוע ערלת הזכרים תליא מילתא בפלוגתא דרבוותא, ועי' בשו"ת הרשב"ש סי' תקי"ח שהאריך בזה והעלה — דאף התוס' שהתירו בשר אדם אינו אלא להלכה ולא למעשה, משום דלא מצינו היתר בחיים לפי שיש בו משום בשר מן החי, ולא בשחיטה דלא ניתנו לו סימנים

א. כבר ציין זאת הר"י יפת עצמו ב"אור תורה" סימן ה', יבר"ך.

והסכים עמו מר אביו — הרשב"ץ זצ"ל עיי"ש ותבין ועי' בשאלת יעב"ץ עכ"ד עיי"ש, ועיי"ע בכפ"ה יור"ד סי' ע"ט אות ט', ואין כאן מק"ל בזה.

ולך נא ראה עוד בסה"ב קרית חנה דוד (להגאון חסיד שבכהונה מוהר"ר דוד הכהן הגדול זצ"ל) שם בחיו"ד סי' י"ד אשר דבר בקדשו בזה והביא דברי הזוה"ק ותיקוני' הזוהר דקרי בחיל דמלבד האיסור הרובץ על האוכל ערלת זכרים הנז', עוד בה כי ע"י כך סטרא אחרא ורוח רעה שורה על האוכלה רח"ל, כי הערלה היא חלק סט"א ומתלבשים בה הקליפות הקשות הנקראים בשם רוח סערה וענן גדול, אלא מצוה הערלה ההיא אחר חתיכתה מן הברית חובתה לינתן מיד בכלי עפר ברזא דכתיב ונחש עפר לחמו הלא"ה ח"ו אתעביד סניגורייא על ישראל קמי קובה"ו, ועוד הם אמרו בר"ק שע"י שהיא ניתנת בעפר אותו הנימול ניצול מחיבוט הקבר ושנתו תערב לו אחרי פטירתו לאורך ימים ושנים עיי"ש דברים נפלאים, ולכן שם שם קורא בחיל ומצוה בצו לצו למוהלים עמידה חזקה על רוא דנא שלא למסור הערלה לשו"א רק לשמור אותה מיד בכלי עפר וכמנהג אבותינו ע"ה הראשונים כמלאכים אשר כל עניניהם ודבריהם היו מאוששים ומבוססים על פי דברי חז"ל ע"ה זיע"א. וצווי"מ, וימ"ן, החו"פ גהריה בעשור אחרון לחדש סיון המוכתר בכתר תורה שתתעלה במהרה בימינו אמן.

ב.

שם ב, אור תורה" סימן י"א הובא מאי דאיתא במסכת יומא כ"ב ע"ב כתיב והיה מספר בני ישראל כחול הים וכתוב אשר לא ימד ולא יספר ומשני כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום כאן בשאין עושין רצונו של מקום. וידידי העורך הי"ו פירש דריהטת הלשון בניגוד לפשוטן של דברים כך: כאן, היכן שכתוב והיה מספר, הוא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום. כאן, בסיום הפסוק אשר לא ימד ולא יספר הוא בזמן שאין עושין רצונו של מקום ע"ש. ועל פי זה תמה דאדרבה הסברא נותנת להיפך. ויישב לה מדברי הרב אלטר מאוזו נ"י ע"פ הידוע דכל דבר היותר יקר בערכו הוא מעט במציאותו כגון הזהב לעומת הכסף וכו'.

ואני אומר אחה"מ לא כן הוא. אלא רבי יונתן בעל המימרא הנז' במאי דסליק פתח כדרך התלמוד בכמה דוכתי כידוע. ובוה אדרבא ריהטת הלשון בהתאם לפשוטן של דברים (ולא בניגוד להם) אתי שפיר, דהיינו כאן מ"ש אשר לא ימד ולא יספר שבוה סיים קושייתו מיירי בזמן שישראל עושין רצונו של מקום וכאן ברישיה דקרא והיה מספר איירי בזמן שאין עושין רצונו של מקום וזה פשוט וברור. וכך פירש לה רבינו חננאל ע"ש. וכך מוכח להדיא מדברי מהרש"א ד"ה כחול הים ע"ש. וכך מפורש להדיא בספרי פרשת עקב בסוף אות כ"א וציין עלה יומא כ"ב ע"ש. ועוד הלא תראה שם באותה מימרא המשיך ואמר, רבי אמר משם רבי יוסי בר דוסתאי לא קשיא כאן בידי אדם כאן בידי שמים ע"ש. ופירושן של

דברים פשוט ומוכרח כאן שאמר אשר לא ימד ולא יספר בידי אדם שאי אפשר לספור אותם. וכאן שאמר והיה מספר הוא בידי שמים כביכול שחכל גלוי וספור לפניו. וכך פירש לה ג"כ רבינו חננאל ע"ש. הרי גם רבי במאי דסליק הקושיא שהוא אשר לא ימד ולא יספר בה פתח ודו"ק (א)

ועוד לך נא וראה במדרש רבה במדבר פרק ב' מ"ש בקדשו על ענין זה באריכות ויערב לך, ושם כתב ג"כ וז"ל רבי שמלאי מהו הדבר הזה מי שהוא אומר שיש להם מספר הוא חוזר ואומר שאין להם מספר לא ימד ולא יספר, אלא בזמן שאין עושים רש"מ יש להם מספר שאין חסרים ממנין ס' רבוא והיה מספר, ובזמן שהם עושים רצונו של מקום אין להם מספר אלא לא ימד ולא יספר עיי"ש, והגאון יפה עינים שם בחי' על הש"ס הביא גירסא אחרת במד"ר הגז' וזל"ה ובמד"ר פ"ב כתב ר' שמלאי כשישראל עושים רצונו של מקום והיה מספר שאין חסרים ממנין ס' רבוא, וכשאין עושים רצונו של מקום אין להם מספר עיי"ש, ור"ל דכשאין עושים רצונו של מקום אין להם אפילו אותו מספר של ס' רבוא.

על כל פנים מדברי כלם אתה למד דהריבוי כאן בעם ישראל הוא היותר חשוב בעיני אלקים ואדם כידוע.

(א) דברי ידידנו הרה"ג הכותב הי"ו ברורים ואין כל ספק שזהו הפשט בדברי הגמ' דבמאי דסליק פתח. וכך גם הדגשנו בדברינו ב"אור תורה" סימן י"א במה שכתבנו "ריהסת הלשון בניגוד לפשוטן של דברים", דברור הוא דפשט הדברים דכשעושין רצונו של מקום ייאמר עליהם אשר לא ימד ולא יספר ומוכרחים לומר דבמאי דסליק פתח, וכמו שעוד האריך הה"כ להסתייע מתירוצ' רבי משום אבא יוסי בר דוסתאי ומפירוש רבינו חננאל ועוד. אלא שכוונתנו היתה לפרש את דברי הגמ' בדרך של דרש מבלי לפגוע בהבנה הפשטית שהיא הבת הבכירה ולה משפט הבכורה, אבל אין עינה צרה בשאר דרכי הפירוש. וכי לא אמרו שבעים פנים לתורה? ולדידיה דהה"כ נר"ו, מדוע לא העיר לנו גם על הפירוש בפסוק של "ואהבת לרעך כמוך" שהפירוש האמתי לקושיא שהזכרנו שם אינו כמו שהבאנו משם הגאונים, אלא הוא מצוי בתרגומו של רבי עקיבא "מאי דסני לך לחברך לא תעבד". או במה שפירשנו בפסוק של "ואכלתם בשר בניכם וכו'", האם זהו פשט הפסוק? אלא הוא שאמרנו שנתכוונו לפרש בדרך רמז ודרש והפשט על מקומו עומד. ומ"מ כיון שהה"כ נר"ו הזכיר את פירוש רבינו חננאל כסייעתא לדבריו, נציין אף אנו שרבינו חננאל עצמו לא נראה בעיניו הדרך של "במאי דסליק פתח" ולכך הפך את הסדר של דברי רבי וכתב כאן בידי שמים כאן בידי אדם כדי להתאים התירוצ' לסדר הפסוק. וזה מחזק קצת את קושייתנו שאם כפשוטן של דברים היה לו לומר כאן כשאין עושין כאן כשעושין כפי סדר הפסוק. גם בתירוצ' זה עצמו נראה שרבינו חננאל נרגש בדוחק של "במאי דסליק פתח" ולכן הצמיד את החילוק דכאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום עם דברי רנב"י שאמר כל המונה את ישראל עובר בב' לאוין שנאמר לא ימד ולא יספר ודילג לגמרי על קושיית רבי יונתן. ולסיום נזכיר את דברי הגמ' במס' ברכות דף ל"ה ע"א רבי לוי רמי כתיב לה' הארץ ומלואה וכתוב השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם לא קשיא כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה ע"כ ולא נקט בדרך של במאי דסליק פתח ולקמיה בסתירת הפסוקים דדגני ודגנך נקט בדרך של במאי דסליק פתח. ומעניין יהיה ללקט את כל המקומות הדומים ולנסות למצוא שיטת הגמ' מדוע פעמים מתחיל במאי דמסיים ופעמים מתחיל במאי דפתח.